

A régies szöveg fordítása közben azonban néhol elkerülhetetlenné vált a szótár használata, ami egy-két apróbb elnézésre vezetett. (Igy pl. a Régimódi földesurak 17. lapján az eredeti orosz *rizsik*-ből, mely egy gombafajt jelent, csak német szótár közvetítésével lehetett *hal*).

Moravcsik Gyula.

A Golgotha-virág legendája. Igénytelen, minden hivalkodástól ment komoly virág a *passiflora*, melyet a spanyol *pasionarianak*, az angol *passion-flowernek* nevez. A *szenvedés virága* ez s talán a mi nyelvünk elnevezése a legtalálób, mert a magyar nép előtt bizonyos tiszteletben részesülő virág neve: *Golgotha-virág*, szimboluma a Kálváriát járó Údvözítőnk kinszenvedésének. Ismerjük jól mindannyian a természetnek ezt a kedves alkotását, a messze Peru és Brazília szerény virágát, mely naplementekor összezárnja szirmait, mintha hervadásnak indulna, de amikor már napkeleten a «piros hajnal diadalzástólja kifeszett», széttárnak szirmai s ismét természetes pompájában ragyog...

Egy XVII. századbeli tudós jezsuita- atya, J. B. *Ferrari* volt az első, ki ebben a nemes virágban a Golgothán keresztthalált halt Megváltó szenvedéseit látta jelképezve s valóban igazat is kell adnunk neki, ha tüzetesen szemügyre vesszük a kedves kis Golgotha- virágot: a három bibeszál a keresztrefeszítéskor használt szögek, Krisztus sebei az öt porzó, a pirossal tarkázott fonalkoszorú a martir fejére tett töviskoszorú; a nyeles magház a keserű pohár, a háromhasábú levél az örök lándzsája, a kacsaringó az ostor, mellyel verték, míg a Krisztus ártatlan lelkének a virág fehér színe a szimboluma...

Ernesto Morales, egy modern dél-amerikai spanyol író, nemrégiben szép tanulmányt írt a *passiflora* eredetéről és jelentőségéről s ezzel kapcsolatban eredeti kutatásai alapján a *buenos-ayresi El Hogar* folyóiratban (angol szövegét most kaptam meg La Platából), közöl egy legendát, mely a braziliai *guarani*-törzs indiánjai közt századok óta szájról-szájra jár a Golgotha- virágról, amelyet ők saját nyelvükön *mburucuya* néven ismernek. Ők természetesen nem a Golgotháról nevezték el e kedvenc virágjukat, abban azonban bámulatosan találók az adatok a mienkkel, hogy a botanikusok passi-

flórája az indián hagyomány szerint is a szenvedés virága...

*

Mburucuya — így szól a legenda — gyönyörű és szelid spanyol leány volt, aki egyszer atyjával, a spanyol tengerészkapitánnyal a guaranik meghódított földjére ment hosszabb időre. Keresztény neve nem ez volt, a *Mburucuya* nevet egy fiatal guarani főnök adta neki kedveskedésül, ki a szép spanyol leányt végtelenül szerette. De a fiatalok csak a legnagyobb titokban epekedhettek egymásért, mert az atya, mint hitbuzgó keresztény és testestől-lekestől katona, sohasem egyezett volna bele abba, hogy leánya egy indiánhoz, a spanyolok akkori legelkeseredettebb ellenségéhez menjen feleségül. Annál tragikusabb volt tehát, hogy a leány is nagyon megszerette a nemeslelkű idegen férfiút.

Az atya azonban már választott is férjét a leánynak: egy előkelő származású spanyol tisztet, ki a leányt nagyon szerette anélkül, hogy ez az ő érzéseit a legkevésbé is viszonyozta volna. Sőt ez őt állandóan a legnagyobb visszautasításban és megvetésben részesítette, szóba sem akart vele állani s kijelentette előtte, hogy nem szereti. Ez a magaviselete azután a szilárd elhatározású és gőgös apát csaknem a kétségbeesésbe kergette, bár a guarani főnök szerméről akkor még sejtelve sem volt.

Mburucuya pedig ezután még gondosabban titkolta szerelmét, mert bizonyos volt abban, hogyha atya rájönne a titokra, semmi jót sem várhatna tőle.

A boldogtalan szerelmek napról-napra mind többször voltak egymás közelében — titokban, mikor az éj sötét árnyaival elborította a spanyol erődöt és a körülötte elterülő vidéket. A leány nem távozhatott lakásukból, mert atya feltékenyen örködött, de a fiatal főnök minden éjjel megjelent a közelében, éles szemét tudott hatolni a vak homályon, egyszerű nádsipjából mélabús dallamokat küldött szerelmese felé s csak akkor távozott mikor a nap vörös tányérja már felbukkant a keleti látóhatáron.

Aztán egy este a leány hasztalan figyelt a mélabús dallamokra, nem szólt a nádsíp s továbbra is néma maradt a táj. Másnap este kilopózkodott, de a férfi sehol sem volt látható. Várt a következő éjjel s még azután is jó sok éjszakán. De mindhiába. Arra

gondolt, hogy a főnök talán megsebesült a sűrű erdő valamelyik fenevadjával vívott küzdelemben. Majd csak fölépül és újra hallatja bánatos dalát. Ámde mindhiába várt. Sohase látta többé indián szerelmesét s az ő egyszerű nádsípjának mélabús hangjait sem hallotta soha többé...

Mburucuyát a kétségbeesésbe kergette a bizonytalanság okozta szenvedés s az aggodás egy neki oly drága életért. Sápadt lett és beesett szemű, tekintete végtelen szomorúság kifejezője, de mélyen szívébe zárta szerelmi bánatát, mely rá nézve annál gyilkosabb volt, mert nem közölte azt senkivel.

Egy este naplemente után, mikor a leány egyedül és némán, mintha még egyre várna, kémlelő szemekkel a végtelenbe tekintgetett, a közeli sűrűségből egy öreg indiánasszony különös alakja bukkant elő.

És suttogó hangon megszólította Mburucuyát.

Ez az indián nő annak a férfinak az anyja volt, aki őt oly nagyon szerette. Azért jött el, hogy a leánynak elbeszélje a fia szomorú sorsát. És elmondta, hogy a főnököt maga a kapitány, a Mburucuya atyja ölte meg. Valahogyan tudomást szerzett a fiatalok titkos szerelméről s úgy gondolta, hogy egyedül a halál lehet az, mely őket örökre elválasztja egymástól.

Mburucuya megtört szívvel követte az indián asszonyt arra a helyre, hol az áldozat halóporai pihentek. Guarani ősi szokás szerint nyitott ravatalon feküdt a holttest, temetetlenül az erdő vad sűrűjében, a rengeteg magányban, csak a *yaguá* nevű halálmadár röpködött körülte s a vadon sűrűje visszhangozta a gyászos madár kellemetlen hangú rikoltozásait.

Mburucuya féltörten a lelki fájdalomtól, egy mély árkot ásott a ravatal mellett s abba helyezte bele annak a férfinak holttestét, akinek meg kellett halnia az iránta való szerelméért. Aztán az oly nagyon meggyötört szívébe ott a sír fölött beledöfte azt a nemes művű nyilat, melyet még kedvese adott neki a boldogabb napokban. S a szorgalmas kézimunka díszes alkotása, a kis tollas nyíl, ott maradt a halott leány szíve fölött, mint egy abból sarjadó exotikus virág...

Az öreg indián asszony — úgy amint azt neki Mburucuya meghagyta — a holttesteket szépen betakarta földdel s mindennap kiment arra a helyre, hogy fia s ennek szerelme most már

boldog lelkével beszélgesse. S íme, nem sok idő múlva csodálkozva látta, hogy abból a közös sírból frissen, pompázva sarjadt fel egy azelőtt soha nem látott növény élénkzöld levelekkel, kék és halványpiros virágokkal s piros magvú, sárguló gyümölcscsel. Ámulva látta, hogy ez a különös növény miként kúszott fel az erdő öreg fáira ezeknek ékességeül, mikor pedig azok már kivénhedtek, miként fonódott hozzá törzseikhez és ágaikhoz, szeretettel kedvessé téve őket a maga ifjú szépségének csodájával...

A vadon sírjából kisarjadt növény volt a *mburucuya*, mely ott született meg a halott leány nyíllal átszúrt szívében...

Akik most ott az erdőben és a folyó mentén laknak, azt tartják, hogyha a *mburucuya* virágában ott láthatók ama nagy lélek szenvedéseinek a jelei, aki halálba ment az emberiség iránt való szeretetből, ez azért van, mert az Üdvözítő maga is helyeselte a sokat szenvedett leány áldozattételét, hiszen a szeretet nemesít.

Zsoldos Benő.

Blaháné mint Shakespeare-színésznő.

Ez a hangzatos cím inkább csak az ellentét kedvéért kíváncszott igénytelen feljegyzésünk élére, melynek bizonyos érdekességet épen az a körülmény adhat, hogy *egyellenegy* színházi estének elhalványult emlékét újítja fel. A Blaháné elhunytakor megjelent nekrológokban színpadi pályájának erről a mozzanataról tudtunkkal szó nem esett.

Ötvenhárom esztendővel ezelőtt, 1873 február 26-án, történt, hogy a főváros közönségét kétévi működésével rohamosan meghódító ifjú színésznő egy színpadi felújítás alkalmával Shakespeare egyik legszeretreméltóbb mesealakjának fantasztikus jelmezében lépett a Nemzeti Színház közönsége elé, ajkán Arany János gyönyörű verseivel. Puck szerepét játszotta el a *Szentivánéji álom*-ban.

Ez a színpadunkon annyira kedvelt tündéri játék — mely előadásainak számával (155) shakespearei műsorunkban a *Romeo és Julia* meg a *Hamlet* után a harmadik helyet foglalja el — azon az estén, kilenc évvel bemutatóelőadása után, harmincegyedszer került színpadra.

Kik voltak Blaháné elődjei Puck szerepében? A mai közönségből csak igen kevesen tudják, hogy ezt a kis vásott, cserfesbeszédű manót a költe-